

Politisk deltagelse under autoritær kontrol

– "Konsultativt demokrati" og overvåget offentlighed i Kina

Siden Kinas reformpolitik blev igangsat i de tidlige 1980'ere, har der både i Vesten og internt i Kina været en intens diskussion af, om landet vil og skal udvikle sig i retning af et liberalt demokrati med frie og fair valg af politiske ledere. I dag peger pilen i retning af et negativt svar, i det mindste hvis vi holder os inden for et nogenlunde overskueligt tidsperspektiv. Demokrati er ganske vist et plus-ord også i Kina, men den kinesiske ledelse arbejder tilsyneladende hen mod en politisk model, hvor konsultationer og andre former for styret politisk deltagelse erstatter valg. Modellen præsenteres ikke som universel. Tværtimod lægger man eksplicit op til, at hvert land skal finde sin egen vej til god regeringsførelse baseret på lokal kultur og traditioner. Alligevel udgør den kinesiske måde at skrue politisk deltagelse sammen på en væsentlig udfordring for vestlige idéer om valgbaseret demokrati, fordi Kinas økonomiske succes kan få andre lande uden for den industrialiserede verden til at se en årsagssammenhæng mellem en autoritær styreform og hurtig økonomisk vækst.

Denne artikel belyser først den demokratiforståelse, som den kinesiske model bygger på, og beskriver derefter, hvordan den bliver implementeret. Derefter diskuteres, hvilket spillerum modellen giver for den yderst diskussionslystne offentlighed, som internettet og de sociale medier har skabt nyt rum for, og hvordan offentlighedens rolle i de politiske beslutningsprocesser kan tænkes at udvikle sig.

Er Kinas demokratisering en historisk nødvendighed?

Den oprindelige vestlige optimisme i 1990'erne omkring Kinas overgang til et valgbaseret demokrati bundede i en forestilling om, at økonomisk vækst i autoritært styrede lande ville skabe en mid-

delklasse, som på et tidspunkt ville forlange demokratiske rettigheder. Det er imidlertid værd at bemærke, at selv Samuel Huntington, en af de mest fremtrædende af de forskere, der tages til indtægt for dette synspunkt, havde en lang række forbehold, ikke mindst når det gjaldt Østasien. I *The Third Wave* (Huntington 1991) forklarede han, at demokratiseringen af Sydkorea og Taiwan i slutningen af 1980'erne faktisk kom senere, end den burde have gjort efter de økonomibaserede modeller, fordi ”konfucianske kulturelle traditioner, der lægger vægt på hierarki, autoritet, fællesskab og loyalitet, forsinkede sociale gruppers artikulering af skarpe krav til det politiske styre (Huntington 1991: 71). I en opfølgning nogle år senere var han langt hen ad vejen på linje med den kinesiske ledelse i sin understregning af demokratiseringsprocessens kulturelle aspekter og kontekstbestemte natur:

Eliterne i Kina og mange andre asiatiske lande har ikke brug for liberalt demokrati. [...] I Kina er de politiske ledere stærke modstandere af demokrati; det opvoksende borgerskab er sandsynligvis sammenflettet med staten til at udfordre dens magt; og de studerende og andre dissidenter mangler en sikker social base. [...] Derfor vil et valgbaseret demokrati, i det omfang det udvikles i asiatiske samfund, sandsynligvis blive indrettet til at skabe konsensus snarere end valg, det vil have andre særtræk end valgdemokratierne i Vesten, og det vil mangle det følge af liberale praksisser og institutioner, der normalt hører til vestligt demokrati (Huntington 1997: 10-11).

Empiriske undersøgelser giver temmelig entydigt Huntington ret mht. den kinesiske middelklasses lyst til at udfordre styret. Den økonomiske vækst har i mellemtiden ført til opkomsten af en anseelig middelklasse, som forskere alt efter hvilke kriterier, de anvender, anslår til at omfatte mellem 200 og 300 millioner mennesker. Både kvantitative og kvalitative undersøgelser tyder på, at mens folk i dette sociale lag generelt lægger vægt på, at der er et retssystem, der kan beskytte deres individuelle rettigheder, så er de ikke videre interesseret i opbygningen af demokratiske institutioner, og de tilslutter sig kun i ringe omfang demokratiske værdier. Faktisk ser de ud til at være markant mindre demokratisk indstillet end kinesere fra de lavere klasser (Chen 2013). Specielt de succesrige private erhvervsfolk, der potentielt kunne forventes at støtte en demokratis-

ring, har vist sig at slutte op bag Kinas Kommunistiske Parti (KKP) som en garanti for stabilitet (Chen og Dickson 2008). De foretrækker tilsyneladende klart at fremme egne interesser gennem fleksible, uformelle institutioner frem for at udfordre den politiske magt med reformkrav (Tsai 2007).

Årsagerne er ganske indlysende: middelklassen er økonomisk og karrieremæssigt tæt integreret i staten (og dermed i KKP), og den har samtidig oplevet en så stor velstandsstigning over de seneste par årtier, at motivationen for at sætte det hele på spil ved at ændre det nuværende politiske system er meget begrænset. For øjeblikket er det derfor svært at se, hvem der skulle være motoren i en udvidelse af omfanget af demokratiske valg, og de fleste iagttagere har da også forladt det transitionsperspektiv, der mere eller mindre tog det valgbaserede demokrati som naturligt endemål for Kinas politiske udvikling.

Konsultativt demokrati som KKP ser det

I stedet for et liberalt demokrati med almindelige valg af politiske ledere er det den kinesiske ledelses officielle politiske ideal at skabe et ”socialistisk konsultativt demokrati”, som det f.eks. fremgik af Hu Jintaos rapport til KKP’s 18. kongres i november 2012. Modellen består af to hovedelementer, nemlig valg og konsultationer, med klar hovedvægt på det sidste. Jia Qinglin, formand for Det Kinesiske Folks Politisk-Konsultative Konference, som med en historie tilbage til 1945 er en af de ældste konsultative institutioner, har klart udtrykt systemets bærende idé:

Konsultationer gør det muligt for os at indsamle meninger, ønsker og krav fra alle samfundslag og reflektere dem på en systematisk og omfattende måde. Som et middel, der gør, at vi kan høre virkelige stemmer og søge sande løsninger, sætter det Partiet og regeringen i stand til at træffe politiske beslutninger, der svarer til virkeligheden og til folkets vilje (Jia 2013).

Det “vi”, der optræder i denne tekst, er KKP og det statsapparat, som partiet kontrollerer, og det er dette ”vi”, der drager konklusionerne af konsultationerne og tager beslutningerne. Ifølge denne forståelse kan folkets sande stemme ikke fuldt ud komme til udtryk

gennem stemmesedlen, men må i stedet opsuges og fortolkes af KKP. I den forstand er tankegangen og demokratiopfattelsen bag sloganet om konsultativt demokrati gammel risvin på nye flasker. Vi er ikke langt fra Mao Zedongs klassiske formulering om folkets demokratiske diktatur, og Maos tanker om masselinjen byggede da også i høj grad på, at KKP, inden væsentlige politiske beslutninger blev truffet, skulle rådføre sig med folket.

På det teoretiske niveau ligger den største nyskabelse i det seneste årti netop i nyfortolkningen af begrebet *folket*, som under Mao Zedong havde både en klassemæssig og en ideologisk dimension. For Mao omfattede folket primært arbejdere, bønder, soldater og partistatens egne embedsmænd, men der var også plads til andre kræfter, der aktivt sluttede op om socialismen, hvilket i praksis ville sige, at de betingelsesløst skulle støtte Mao selv og hans skiftende politiske tiltag. Jiang Zemin (KKPs generalsekretær 1989-2002) pillede klasseaspektet ud af begrebet og udvidede 'folket' til at inkludere hele den intellektuelle og økonomiske elite både i den offentlige og i den private sektor. Det betyder, at partiet nu åbenlyst kan gå efter at rekruttere eliterne og fx konsultere virksomhedsejernes brancheforeninger inden vigtige beslutninger, mens arbejdere og bønder får langt mindre opmærksomhed.

På det praktiske plan findes fornyelsen i de eksperimenter med valg og konsultationer, der finder sted rundt omkring i landet. I det følgende behandler jeg de to aspekter af systemet, valg og konsultationer, hver for sig.

Valg i det konsultative demokrati

Direkte valg af ledere og repræsentanter er det ene ben i det konsultative demokrati. Kinesiske borgere kan deltage i to typer af direkte valg: de kan vælge repræsentanter og ledere til landsby- og beboerkomiteer, og de kan vælge delegerede til folkekongresserne på kommunalt og amtsligt niveau.

Landsbyvalgene har siden slutningen af 1980erne været flagskibet for kinesisk valgdemokrati. Her vælger hver landsby gennem direkte valg med almindelig valgret en landsbykomite og en landsbyleder, der sidder de næste tre år. Valgene har fået massiv publicity, og KKP præsenterer dem som en demokratisering fra nedenunder, der

kan udgøre et alternativ til hvad de kalder den ”vestlige model” for overgang til demokrati, der præsenteres som en topstyret tilgang, hvor man starter med at indføre nationale parlamentsvalg. I den vestlige model har folk, ifølge KKP, ikke reel indflydelse på deres eget nærmiljø, og den politiske proces er styret af kapitalmagt og af snæver, egoistisk interessekamp uden blik for helheden.

To tyske forskere har for nylig opsummeret den omfattende litteratur om landsbyvalgene og suppleret med egne surveydata (Schubert og Ahlers 2012). De konkluderer, at valgene ikke har formået at øge bøndernes politiske engagement ud over deres egen landsby. To tredjedele af respondenterne **følte ikke engang, at valgene** havde øget deres indflydelse på lokalpolitik, og en tilsvarende andel fandt ikke, at landsbylederne var blevet mere lydøre overfor almindelige menneskers krav, efter valgene var blevet indført (ibid. s. 153). Nogle forskere er mere optimistiske end Schubert og Ahlers, men de fleste er enige med dem. Den oprindelige optimisme omkring landsbyvalgenes frigørende potentiale er forduftet både blandt vestlige og kinesiske forskere. Valgene giver i nogle tilfælde en reel mulighed for politisk indflydelse, men kun når det gælder helt lokale spørgsmål inden for landsbyens egne rammer. Lignende valg til beboerkomiteer i byområderne har svært ved at skabe interesse blandt vælgerne, fordi disse komiteers reelle indflydelse og beføjelser er begrænsede.

Flere kinesiske ledere, ikke mindst den netop afgåede premierminister Wen Jiabao, har løbende stillet befolkningen i udsigt, at landsbyvalgene, som ved lov blev gjort obligatoriske i hele Kina i 1998, på et tidspunkt skulle brede sig opad i systemet. Det næste logiske skridt ville være at vælge de kommunale borgmestre direkte, men de få eksperimenter, der har været i den retning, har ikke fået lov til at brede sig, og der er intet der tyder på, at kommunalvalg bliver indført i en overskuelig fremtid (Thøgersen, Elklit og Dong 2008).

Den anden hovedtype af valg gælder udpegningen af delegerede til folkekongresserne på kommunalt og amtligt niveau. Disse kongresser har formel myndighed til at udpege lokale borgmestre og til at overvåge den lokale regeringsførelse. De skal også vedtage det offentlige budget, så formelt set skulle der være gode muligheder for direkte vælgerindflydelse her, især fordi de delegerede ifølge forfatningen vælges ved direkte og almindelige valg.

Normalt er valgene dog tæt på at være en ren formalitet, hvor KKP udpeger kandidaterne og styrer hele valgprocessen. Den netop overståede valggrunde til de lokale folkekongresser i 2011-2012 begyndte lidt mere dramatisk end normalt, da den oplagt urimelige behandling af en af de ganske få uafhængige kandidater satte gang i en bølge af aktivitet på internettet. Flere berømte kinesiske bloggere bekendtgjorde, at de ville stille op som uafhængige kandidater i deres lokalområde, og selv de officielle medier begyndte at skrive om det nye fænomen. I nogle områder nåede kandidaterne at dele valgmateriale ud og afholde offentlige møder, før myndighederne reagerede ved med mere eller mindre lovlige midler at få fjernet langt de fleste uafhængige kandidater fra stemmesedlerne. Samtidig fik de medierne til at holde op med at dække sagen (Li Fan 2012). Det endte med, at denne valggrunde nærmest blev endnu mere kontrolleret end de tidligere og dermed fuldt ud levede op til KKP's gentagne forsikringer om, at Kina under ingen omstændigheder vil kopiere Vestens politiske system (se f.eks. Jia 2013: 19).

Direkte valg giver således kun i meget begrænset omfang almindelige borgere mulighed for at påvirke den politiske proces. Landsbyvalgene giver dem en vis indflydelse på beslutninger med direkte relevans for deres umiddelbare nærområde, mens folkekongresserne højst har betydning som et forum for konsultationer. Det betyder, at konsultationerne fremstår som det vigtigste af de to ben, som den kinesiske model hviler på.

Konsultationer

Jia Qinglin udtrykte i citatet ovenfor meget præcist, hvad tanken bag konsultationerne er: KKP og staten vil gerne holde sig orienteret om, hvad forskellige grupper i befolkningen mener om politiske emner. Det giver ledelsen en mulighed for at komme politisk utilfredshed i forkøbet og kan samtidig være med til at integrere konkurrerende eliter og potentielle modstandere bedre i det politiske system. KKP har fulgt denne strategi siden revolutionen i 1949, hvor man etablerede såkaldt politisk-konsultative konferencer på alle niveauer. Her placerede man typisk fremtrædende intellektuelle, ledende medlemmer af de alternative politiske partier, der stadig var tilladt, repræsentanter for etniske mindretal og andre person-

ligheder med lokal indflydelse i et diskussionsforum, der var uden egentlig politisk magt. Historisk set er konferencerne blevet kørt med meget stramme tøjler, selv om der i de seneste år har været eksempler på, at der er blevet ført meningsfulde debatter i dette regi.

Der bliver nu bygget videre på denne model med en række andre mekanismer, der skal kanalisere befolkningens holdninger ind i den politiske proces. De eksperimenter, der har vakt mest opmærksomhed både nationalt og internationalt, finder sted i Wenling, et amt med over en million indbyggere i den velhavende provins Zhejiang i det østlige Kina. Forsøgene er bl.a. inspireret af James Fishkin fra Stanford, som er en af de vigtigste fortalere for deliberativt demokrati, og som selv har engageret sig meget direkte i eksperimenterne i Zhejiang (Fishkin et al. 2010).

I byen Zeguo i Wenling har man gennem flere år anvendt konsultative metoder til at beslutte, hvordan der skal prioriteres mellem forskellige infrastrukturprojekter, som alle står på regeringens og borgernes ønskeliste. Der har bl.a. været tale om et anlæg til spildavandsrensning, vejbyggerier, en park og adskillige miljøprojekter. Forhandlingerne fandt sted i flere omgange mellem 2005 og 2009, og procedurerne ændrede sig noget fra gang til gang, men hovedprincippet var, at der blev udvalgt et repræsentativt panel på et par hundrede mennesker blandt Zeguos ca. 120.000 indbyggere. Panelet fik så præsenteret de forskellige projektforslag og besøgte de steder, hvor anlæggene skulle placeres. Derefter diskuterede man forslagene i grupper, hvor der var mulighed for at trække på eksperter på forskellige fagområder. Til sidst blev der holdt en afstemning, som resulterede i opstillingen af en prioriteret liste, der blev overgivet til den lokale folkekongres. Det er folkekongressen, der formelt vedtager budgettet, og den fik ret utvetydigt at vide ovenfra, at den skulle gå frem efter borgernes ønskeliste (He og Thøgersen 2010).

I modsætning til eksperimenter med direkte valg bliver denne form for deltagelse i lokale beslutningsprocesser fremhævet positivt i officielle kinesisk medier under overskrifter som græsrodsdemokrati og lokalt demokrati. Et indslag fra 2012 på den engelsksprogede kanal under Kinas nationale tv-station CCTV viser, hvordan modellen bliver solgt som en særlig kinesisk variant af demokrati. Her besøgte man en lille by ved kysten i Wenling, hvor myndighederne havde besluttet at udvikle turismen. Vel vidende at projektet

ville komme til at berøre de lokales liv på mange måder, indkaldte lokalregeringen til et møde, hvor repræsentanter for beboerne kunne komme med spørgsmål og kritik. I tv-indslaget roser speakerstemmen modellen som en «effektiv måde til at nå til en forståelse mellem embedsmændene og befolkningen», og den lokale partifomand forklarer at:»Det er en proces, hvor vi indsamler visdom. Den gør vores politiske tiltag mere acceptable». I løbet af mødet kommer beboerne af med deres bekymringer og får samtidig gennemført mindre justeringer, så der f.eks. plantes flere træer på bjergsiderne. Til sidst nævnes det, at folk i Wenling håber på, at deres model vil få positiv omtale i hovedrapporten til den kommende nationale partikongres, hvad den faktisk også fik (Xu Zhaoqun 2012).

Indslaget gør klart, at den grundlæggende beslutning om at udvikle turismen var taget på forhånd, og at beboernes rolle kun var at bidrage til en finjustering af planen. Det adskiller sig i princippet ikke væsentligt fra de høringer, der f.eks. afholdes i Danmark i forbindelse med VVM-redegørelser for større anlægsprojekter, men en væsentlig forskel er, at de kinesiske embedsmænd, i modsætning til de danske lokalpolitikere, ikke efterfølgende skal stå til ansvar over for vælgerne. I dette eksempel var det ret tydeligt, at de lokale magthavere kunne tage lige præcis så meget af de lokale borgeres 'visdom' til sig, som de havde lyst til, og derefter træffe deres egen beslutning. Det adskiller sig fra borgerpanelerne i Zeguo, der stemmer om lokale budgetter, og som har en afgørende og reel indflydelse på dem. I den forstand står Wenling-modellen foran en skillevæg: skal borgernes beslutninger være bindende for administrationen, eller skal de kun være vejledende?

Pointen med, at borgerinddragelse gør politiske beslutningsprocesser mere acceptable og legitime, ligger også bag andre konsultative mekanismer, og mange iagttagere ser i det hele taget KKP's ønske om at styrke sin politiske legitimitet som den drivende kraft i reformerne. Der er f.eks. blevet oprettet offentlige meningsmålingsinstitutter i alle provinser, og der er også mange private bureauer, der indsamler oplysninger om borgernes holdninger, ligesom flere aviser publicerer egne undersøgelser af f.eks. tilfredsheden med den offentlige service. Nogle delegerede på folkekongresserne tager deres formelle rolle som talerør alvorligt og kommer med kritiske spørgsmål og debatskabende forslag. Samtidig har

borgerne i flere tilfælde fået klagemuligheder, der gør det muligt for dem at indberette lokalt magtmisbrug og korrupcion.

Det er dog bemærkelsesværdigt, at selv om embedsmænd og borgere i Wenling har arbejdet med høringsmodellen i mere end et årti, og selv om lokale ledere andre steder i princippet har fået grønt lys til at gå videre med konsultative eksperimenter af samme type, så har begejstring uden for eksperimenternes hjemprovins været meget begrænset. Borgerpanelerne mangler stadig at få deres afgørende gennembrud på landsplan, og langt de fleste lokale budgetter fastlægges stadig i et lukket kredsløb af parti- og statseembedsmænd med minimal borgerindflydelse. Som Joseph Fewsmith, en af de bedst informerede iagttagere af kinesiske politik, for nylig konkluderede i en gennemgang af de seneste par årtiers politiske reformer, så er der kun sket meget begrænsede fremskridt mht. at begrænse partiembedsmændenes magt, og der mangler stadig institutioner, der kan dæmpe den omfattende folkelige utilfredshed med korrupcion og magtmisbrug (Fewsmith 2013).

Internettet og den kinesiske offentlighed

Mens ændringerne i de formelle politiske institutioner har været begrænsede, så har den teknologiske udvikling med fremkomsten af internettet og de sociale medier radikalt ændret samspillet mellem offentligheden og det politiske system.

De vestlige medier beretter ofte om censur og manglende ytrings- og informationsfrihed på det kinesiske internet og skaber nogle gange det indtryk, at det er forbundet med livsfare at skrive et kritisk blogindlæg i Kina. Da Kina blev koblet på internettet i 1994, var der i Vesten store forventninger om, at det ville føre til afgørende demokratiske forandringer, og disse overdrevne forestillinger om teknologiens frigørende potentiale kan sikkert forklare, hvorfor vi nu er så fokuserede på den kinesiske censur. Internettet *har* faktisk grundlæggende ændret det politiske spil. Der er ganske vist masser af censur, og der er også skribenter, der bliver arresteret eller på andre måde chikaneret, men det har bestemt ikke taget livet af den politiske debat på nettet.

For nylig offentliggjorde tre forskere fra Harvard resultaterne af deres undersøgelse af censur og udtryksmuligheder på det kine-

siske internet. De har fundet en metode, der gjorde det muligt for dem at downloade og analysere millioner af indlæg på de sociale medier, før myndighederne nåede at filtrere og censurere dem. På den måde kunne de – for første gang nogensinde – give et præcist billede af, hvilke typer af indlæg det kinesiske cyberpoliti slår ned på. Mønsteret viste sig at være ganske entydigt. Indlæg, der kritiserede regeringens politik, ja selv direkte angreb på lederne, gled ofte uskadt igennem. Til gengæld blev bremserne slået i, så snart der blev lagt op til social mobilisering eller opfordret til kollektiv handling, selv hvis der var tale om et regeringsvenligt indlæg (King, Pan and Roberts 2013).

Hvis man følger med i de mange hidsige kommentarer på det kinesiske internet, hvor folk hælder spandevist af kritik og dyb ironi ud over det politiske system, virker undersøgelsens konklusioner absolut troværdige. Det er helt klart muligt at bruge nettet til at få afløb for sin frustration. Myndighederne, og det vil i praksis sige KKP, har intet imod, at der eksisterer et rum for offentlig debat og artikulation af utilfredshed, da kritikken kan hjælpe KKP til at identificere de politikområder, hvor den folkelige utilfredshed er størst, og trække systemets egne brodne kar frem i lyset. Til gengæld er de er nærmest paranoidt optaget af, at kritikken ikke må få lov til at udfordre partiets monopol på politisk og social organisering. Hvis folk begynder at organisere sig via de sociale medier, vil det få direkte konsekvenser for partiets magtudøvelse. Det har man f.eks. set blandt etniske grupper i Xinjiang, og i den slags situationer blinker alle alarmknapperne hos myndighederne.

Det forhindrer dog ikke, at den offentlighed, der opstår på den anden side af filtrene, nogle gange kan opnå hurtige og synlige resultater. Det mest spektakulære tilfælde var nok sagen om Sun Zhigang i 2003, hvor en ung mand, der blev pågrebet uden identitetspapirer, omkom, mens han var tilbageholdt i et center for illegale migranter. Gennem massivt pres fra både aktivister på internettet og de trykte medier lykkedes det dels at få dømt dem, der var skyldige i hans død, dels at få afskaffet den type lejr, hvor Sun var blevet anbragt og mishandlet (Hand 2006).

Andre gange er der tale om et gradvist skifte i den offentlige holdning, som det f.eks. skete omkring årtusindskiftet, hvor stadigt mere alarmerende rapporter om forholdene i Kinas tilbagestående

landområder endte med, at regeringen afskaffede landbrugsskatten og indførte en række sociale reformer på landet. Det er umuligt at sige, om lederne følte sig direkte presset af opinionen, men den offentlige debat har uden tvivl været en medvirkende faktor til kursændringen.

Mens det således er særdeles tvivlsomt, om internettet direkte underminerer det autoritære styre i Beijing (MacKinnon 2011), så er der ingen tvivl om, at der eksisterer en offentlig sfære i Kina, hvor det er muligt at føre en seriøs debat om samfundsspørgsmål, og at debatten i nogle tilfælde får reelle politiske konsekvenser. Desværre har der i de første måneder under Kinas nye leder, Xi Jinping, været tegn på, at undertrykkelsen af de mere kritiske røster på nettet skærpes. Flere kendte, åbenmundede kommentatorer er blevet bragt til tavshed, men det er svært at styre nettets mangfoldighed, og nye kanaler for kritik vil uden tvivl opstå.

En kinesisk model?

Hvis vi forlader forestillingen om det liberale demokratis naturgivne globale sejr, hvordan kan vi så forestille os fremtiden for den kinesiske model? Baogang He og Mark Warren (2011) påpeger vigtigheden af at skelne mellem konsultationer, som mange autoritære styre har integreret i den politiske proces, og egentlige deliberative processer, hvor det kan påvises, at beslutningstagerne i væsentlig grad lader sig påvirke af kommunikationen med befolkningen. De argumenterer for, at man i teorien godt kunne forestille sig Kina drive hen mod sidstnævnte pol. Deliberative processer omkring beslutninger, der er tæt på folks hverdag, kan gradvist øge borgernes forventninger til, hvor meget indflydelse de skal have på den politiske proces og dermed skabe et krav om mere institutionaliserede former for deltagelse og i sidste ende om valg. He og Warren indrømmer, at der ikke er historiske fortilfælde for den udvikling, men den kan ikke udelukkes på forhånd.

Der er helt sikkert elementer i den kinesiske politiske tradition, der kunne understøtte øget brug af deliberative mekanismer. Målingsmålinger fra *Asian Barometer* viser, at omkring halvdelen af kineserne tænker på demokrati som en slags formynderskab, hvor de bedst kvalificerede tager beslutningerne under hensyntagen til, hvad

der er i flertallets interesse. En nogenlunde lige så stor del giver udtryk for en liberal demokratiopfattelse, hvor valg og rettigheder står i centrum, men også for en stor del af denne gruppe gælder det, at de udtrykker støtte til den nuværende styreform, så længe den leverer varen i form af fortsat økonomisk vækst og sociale fremskridt (Lu 2012). Disse forestillinger kan sættes i forbindelse med konfucianske idealer om den gode hersker, der er forpligtet til at handle til sine undersåtters bedste vejledt af vise embedsmænd (Shi and Lu 2010). Man kan derfor godt forestille sig, at et autoritært styre, der formår at inkorporere befolkningens ønsker gennem forhandlingsprocesser på lokalt niveau, vil kunne opnå en høj grad af legitimitet i Kina.

Demokrati fra neden i form af en slags oplyst formynderskab, der giver befolkningens ønsker en afgørende rolle i beslutningsprocessen, er dog stadig en meget teoretisk mulighed. Rygraden i det nuværende styre udgøres af et stort korps af embedsmænd og partikadrer, som ikke nødvendigvis tænker i smukke, konfucianske principper. For dem udgør mange af de beslutninger, som i princippet kunne lægges ud til forhandling, selve kernen i deres magt og velstand. Når korruption er et så stort problem i Kina, skyldes det bl.a., at embedsmænd kan sælge lukrative kontrakter og attraktive jordstykker til private forretningsfolk. Hvis beslutningerne om, hvor, hvad og hvordan nye projekter skal opføres, glider den politiske elite af hænde og lægges over til borgerpaneler, vil embedsmændene samtidig miste en væsentlig del af deres magt og uofficielle indtægt. Det er uden tvivl en af grundene til, at Wenlingmodellen ikke breder sig så hurtigt, som der er givet mulighed for fra toppen.

Den nye medievirkelighed har tvunget styret til at tillade mere kritisk debat end tidligere, og man er også blevet langt bedre til at inddrage eksperter i beslutningerne og til at tage temperaturen på samfundet, inden man fører sine politikker ud i livet. Alligevel er det fortsat svært at få øje på en egentlig nyskabende kinesisk model, når det kommer til demokrati og, mere generelt, offentlighedens rolle i og den politiske beslutningsproces. Konsultativt demokrati er en flot varebetegnelse, som de eksisterende politiske mekanismer ikke fylder særlig godt ud. Men det har tidligere vist sig, at Kinaeksperter har været ude af stand til at forudse store, kvalitative skift i

den politiske udvikling. Ingen var f.eks. bare i nærheden af at forudsige Kulturrevolutionen i 1966 eller de økonomiske reformer, der siden 1978 har gjort Kina til en økonomisk gigant. Kombinationen af social utilfredshed, et højt uddannelsesniveau, udbredt adgang til informationer og den gradvise tilvænnning til politisk deltagelse gennem fx landsbyvalg kan måske føre til en ny overraskelse på den politiske front.

Litteratur

- Chen, Jie (2013): *A Middle Class without Democracy. Economic Growth and the Prospects for Democratization of China*, Oxford: Oxford University Press.
- Chen, Jie and Bruce Dickson (2008): "Allies of the State: democratic support and regime support among China's private entrepreneurs", *China Quarterly*, nr. 196, s. 780-804.
- Fewsmith, Joseph (2013): *The Logic and Limits of Political Reform in China*, Cambridge and New York: Cambridge University Press.
- Fishkin, James, Baogang He, Robert C. Luskin and Alice Siu (2010): "Deliberative Democracy in an Unlikely Place: Deliberative Polling in China", *British Journal of Sociology*, no. 40, s. 435-448.
- Hand, Keith J. (2006): "Using the Law for Righteous Purpose. The Sun Zhigang Incident and Evolving Forms of Citizen Action in the People's Republic of China", *Columbia Review of Transnational Law*, 45:1, s. 114-195.
- He, Baogang and Stig Thøgersen (2010): "Giving the People a Voice? Experiments with Consultative Authoritarian Institutions in China", *Journal of Contemporary China*, 19:66, s. 576-692.
- He, Baogang and Mark E. Warren (2011): "Authoritarian Deliberation: The Deliberative Turn in Chinese Political Development", *Perspectives on Politics*, 9:2, s. 269-289.
- Huntington, Samuel P. (1991): *The Third Wave. Democratization in Late Twentieth Century*, Norman: University of Oklahoma Press.
- Huntington, Samuel P. (1997): "After Twenty Years: The Future of the Third Wave", *Journal of Democracy*, 8:4, s. 3-12.
- Jia Qinglin (2013): "The Development of Socialist Consultative Democracy in China", *Qinshi* (engelsk udgave), 5:1, s. 18-25.
- King, Gary, Jennifer Pan and Margaret E. Roberts (2013): "How Censorship in China Allows Government Criticism but Silences Collective Expression", *American Political Science Review*, May, doi: 10.1017/S0003055413000014.
- Lagerkvist, Johan (2005): "The Rise of Online Public Opinion in the People's Republic of China", *China: An International Journal*, 3:1, s. 119-130.

- Li Fan (2012) (red.): *2011-2012 Zhongguo jiceng renda daibiao xuanju huiji* (Valgene i 2011-2012 til Kinas lokale folkekongresser), Beijing: The World and China Institute.
- Lu, Jie (2012) *Democratic Conceptions and Regime Support among Chinese Citizens*, Asian Barometer. A Comparative Survey of Democracy, Governance and Development, Working Paper No. 66.
- MacKinnon, Rebecca (2011): "China's 'Networked Authoritarianism'", *Journal of Democracy*, 22:2, s. 32-46.
- Schubert, Gunther og Anna L. Ahlers (2012): *Participation and Empowerment at the Grassroots. Chinese Village Elections in Perspective*, Lanham: Lexington Books.
- Shi, Tianjin og Jie Lu (2010): "The Shadow of Confucianism", *Journal of Democracy*, 21:4, s. 123-130.
- Thøgersen, Stig, Jørgen Elklit og Dong Lisheng (2008): "Consultative Elections of Chinese Township Leaders. The Case of an Experiment in Ya'an, Sichuan", *China Information*, vol. 22:1, s. 67-89.
- Tsai, Kelee S. (2007): *Capitalism without Democracy. The private sector in contemporary China*, Ithaca: Cornell University Press.
- Xu Zhaoqun (2012): "Video: Grassroots democracy in Wenling Town", CCTV 12.7.2012, <http://english.cntv.cn/program/china24/20121107/108145.shtml>, set 2.8.2013.

